

*UDK:*

*Bibliid 1451-3188, 8 (2009)*

*Год VIII, бр. , стр.*

*Изворни научни рад*

*Март 2009.*

## ЕВРОПСКА УНИЈА У СУЗБИЈАЊУ КОРУПЦИЈЕ

*Проф. др Драган ЈОВАШЕВИЋ\**

### ABSTRACT

As a regional economic, political and security organisation, the European Union passed through several stages in its development in the previous period. These were qualitative shifts in its set-up, competences and acting, thus making it the most powerful inter-state organisation in the world. As one of significant fields of its acting – the so-called “third pillar” of the European Union is reflected in its activities in building and promotion of the “space of freedom, security and justice”. Within this field, the activities of the European Union, some of its bodies or specialised agencies, “groups” and member states themselves are of special significance in taking measures for stamping out various forms and aspects of criminality, among which corruption takes a prominent place. It is in this paper that the place and role of the European Union is considered regarding stamping out of corruption as a dangerous form that jeopardises and violates the economic and financial interests of the European Union.

*Кључне речи:* Европска унија, безбедност, уговори, препоруке, кривично дело, корупција, примање мита, давање мита, кривична одговорност, казна

### УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Различити су облици и видови угрожавања безбедности у целини или појединих њених сегмената (међународне, регионалне или националне безбедности). Свакако да један од посебно опасних облика угрожавања безбедности данас представља криминалитет уопште, а у оквиру њега ор-

---

\* Правни факултет, Ниш.

ганизовани, транснационални криминалитет који не познаје границе између држава, па ни између појединих континената. Циљ је организованог вршења кривичних дела, између осталог, и прибављање противправне имовинске користи за појединце, групе, па и читаве организације (односно понекад и целе државе).<sup>1</sup> То указује на потребу да се постави солидна правна и институционална основа већег броја савремених држава<sup>2</sup> које су се ујединиле у настојању да се спрече и сузбију најопаснији видови и облици организованог транснационалног криминалитета имовинског карактера као великог безбедносног проблема који не познаје границе између држава, па и између континената. Криминалитет посебно онај организованог карактера данас широко премашује границе појединих држава и постаје интернационални безбедносни проблем широких размера са тенденцијом даљег продирања у све поре друштва.<sup>3</sup> Тако, савремено друштво, како у националним, тако и у међународним размерама карактерише још једна појавна форма испољавања транснационалног организованог криминалитета. То је корупција (кроз непосредно или посредно примање и давање мита у виду поклона, предмета или друге имовинске користи).<sup>4</sup> Иако појава давнашњег порекла, иманентна свим државним организацијама током своје дуге историје, корупција (*corruption* – енгл. или *corruzione* – итал. - поквареност, мито, подмитљивост, поткупити, потплатити) као негативна, социјално-патолошка и криминогена појава и данас побуђује пажњу, не само стручне и политичке, већ и шире, опште јавности.<sup>5</sup>

<sup>1</sup> Д.Јовашевић, М.Гајић Гламочлија, *Проблем корупције у светлу заштите људских права*, Београд, 2008, стр.241-257

<sup>2</sup> Г. Хершак, „Борба против организираног криминалитета и прања новца”, *Правник*, Загреб, број 1/1995. године, стр. 1-16.

<sup>3</sup> Љ. Стајић, Д. Јовашевић, „Безбедносни и правни аспекти прања новца”, *Наука, безбедност, полиција*, Београд, 2003, број 1, стр. 93-117

<sup>4</sup> Ж.Ђурић, Д.Јовашевић, М.Ракић, *Корупција- изазов демократије*, Београд, 2007, стр. 116-123.

<sup>5</sup> Некада је корупција била друштвено прихватљиво понашање. Тако је у Великој Британији све до 18. века био познат систем „патронаже” као легитиман начин добијања високих управних, административних положаја у земљи. Према систему “spoils” који је у САД широко примењиван све до 1883. године, након завршених политичких избора, политичким присталицама су дељене политичке и управне функције Видети: D.Trang, *Corruption & Democracy*, ICLP, Budapest, 1994; М. Вујаклија, *Лексикон страних речи и израза*, Београд, 1980; Многе међународне организације данас прате и широко публикују податке о стању и раширености корупције као што су: *Transparency International*, *Volkswirtschaftliches Seminar Goettingen Universitat*, *Political and Economic Risk Consultancy Hong Kong*, *Institute for Management Development*, etc.

Корупција се испољава у различитим облицима и видовима.<sup>6</sup> Сви се ти различити облици, форме њеног испољавања могу подвести, супсумирати под одређена у кривичним законима предвиђена корупцијска или корупционашка кривична дела. Но, при свему томе се ипак не сме запоставити чињеница да сви облици корупције не морају да садрже обележја одређених кривичних дела која су прописана у националном кривичном законодавству за које су прописане кривичне санкције. То наимае, значи да се под појмом корупције не сматрају само криминална акта, већ овај појам по свом садржају, карактеру и природи далеко превазилази границе кривичноправне регулативе једне или више држава и добија међународну димензију.<sup>7</sup>

## ПРАВНИ ОСНОВИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ У СУЗБИЈАЊУ КОРУПЦИЈЕ

Још је Споразум између влада држава Економске уније Белелукс, Савезне Републике Немачке и Француске Републике о постепеном укидању контрола на заједничким границама ( познат као споразум из Шенгена) закључен 14. јуна 1985. године (а потом и одговарајућа Конвенција о примени споразума из Шенгена од 19. јуна 1990. године у делу трећем под називом: „Полиција и безбедност” у чл. 39-91) у поглављу првом, међу „Краткорочним мерама” у члану 9. одредио обавезу за стране уговорнице да интензивирају и појачају сарадњу између својих царинских и полицијских органа, посебно у борби против криминала, а нарочито... против пореских и царинских утаја и проневера.<sup>8</sup>

Потом следи Уговор о Европској унији из Мастрихта закључен 7. фебруара 1992. године.<sup>9</sup> Уговор у члану К.1. тачка 7. одређује да су ради остварења циљева Европске уније, посебно слободног кретања лица, утврђена питања од заједничког интереса у које спада и „правосудна сарадња у кривичним стварима”. На тај начин су формирана три стуба Европске уније.<sup>10</sup> Трећи стуб – сарадња држава чланица у области право-

---

<sup>6</sup> М. Бошковић, *Актуелни проблеми сузбијања корупције*, Београд, 2000, стр. 3-12.

<sup>7</sup> Ж.Ђурић, Д.Јовашевић, М.Ракић, *Корупција – изазов демократији*, Београд, 2007, стр.245-258.

<sup>8</sup> Д. Лопандић, М. Јањевић, *Споразум из Шенгена – за Европу без граница*, Београд, 1996, стр.9-17.

<sup>9</sup> Више: Д. Митровић, О. Рачић, *Право Европске уније*, Београд, 1996; Б. Бабић, Г. Илић, *Југославија и Европска унија*, Београд, 1996.

<sup>10</sup> Н. Бодироба Вукобрат, „Посебности правне природе Европске уније”, у Зборнику радова Правног факултета у Сплиту, Сплит, 2001, број 38, стр. 351-369.

суђа и унутрашњих послова је институционализован у тачки 9. (Наслов VI) који разрађује „полицијску сарадњу у циљу превентивног деловања и борбе против тероризма, недозвољене трговине опојним дрогама и других тешких облика међународног криминала”.<sup>11</sup>

За реализацију постављених циљева у оквиру „трећег стуба” предвиђени су специфични инструменти као што су: а) утврђивање заједничких ставова, б) усвајање „заједничке акције” и в) закључење конвенција у областима од заједничког интереса. Овај Уговор садржи и еволутивну клаузулу (члан К. 9) која омогућава развој и разраду појединих одредби као и две декларације, од којих посебно, за тему нашег рада истичемо, Декларацију (број 32) о сарадњи између полиција. Ова Декларација предвиђа: а) усвајање конкретних мера код усклађивања истражних радњи, б) формирање банке података, в) усклађивање разлика у вођењу истражног поступка и г) мере за стручно оспособљавање службених лица.

Даљи допринос Европске уније у супростављању организованом транснационалном криминалитету представља Декларација о борби против организованог криминала која је усвојена 18. септембра 1992. године у којој су министри правде и унутрашњих послова држава чланица Европске уније нагласили одговорност држава за вођење борбе против криминала на њиховим територијама, али су указали и на међународни прекогранични карактер опасности које представљају Мафија и остале организације међународног криминала.<sup>12</sup> У том смислу су потврдили потребу јачања ефикасне сарадње између надлежних органа држава чланица. У циљу остварења овако постављених задатака, министри су се сагласили о потреби: а) развоја сарадње у циљу конфискације производа који су добијени као резултат кривичних дела, б) превенције и кажњавања трговине опојним дрогама и прања новца, в) организовања оштрих акција против компанија које учествују у организованом криминалу и г) настављања активности у циљу побољшања поступака екстрадиције између држава чланица<sup>13</sup>. Тиме је учињен зна-

<sup>11</sup> Д. Лопандић, М. Јањевић, *Уговор о Европској унији – од Рима до Мاستрихта*, Београд, 1995, стр. 114-118.

<sup>12</sup> Д. Лопандић, М. Јањевић, *Споразум из Шенгена – за Европу без граница*, op.cit., стр.187-188.

<sup>13</sup> У борбу против прања новца укључени су разни органи и групе у оквиру Европске уније као што су: Група 15, Базелски комитет, Одсек за усклађивање борбе против криминала. У протеклом периоду Европска унија је уложила велике напоре у доношењу низа правних аката управљених на спречавање и сузбијање прања новца као што су: Препорука у вези борбе против прања новца од 29. новембра 1993. године, Одлука о прослеђивању Европском парламенту докумената о организованом међународном

чајан напредак у трансформацији међудржавних односа држава чланица Европске економске заједнице у Европску унију који је својевремено инаугурисан Јединственим европским актом од 16. јануара 1986. године.<sup>14</sup>

Уговором из Амстердама који је усвојен 2. октобра 1997. године успостављен је простор слободе, безбедности и правде у оквиру Европске уније.<sup>15</sup> Тиме је заправо извршена трећа значајнија институционална реформа ове европске регионалне економске, политичке и безбедносне организације. У члану Б, наведени су између осталог и следећи циљеви Уније: 1) да потврди свој идентитет на међународној сцени, посебно вођењем заједничке спољне и безбедносне политике што подразумева и постепено утврђивање заједничке одбрамбене политике која би у догледно време могла довести до заједничке одбране и 2) да одржи и ојача Унију као простор слободе, безбедности и правде у оквиру кога је слободно кретање лица обезбеђено уз паралелно усвајање одговарајућих мера из области контроле спољних граница, азила, имиграције и превенције криминала.<sup>16</sup> Остваривање поменутих циљева је у Уговору затим разрађено у одговарајућим поглављима. Тако је у поглављу о полицијској и правосудној сарадњи у кривичним стварима истакнуто у члану 29. (раније члан К.1) да се наведени циљеви Европске уније постижу: 1) спречавањем и борбом против организованог и другог криминала, а посебно... корупције... и, 2) ближом сарадњом правосудних и других надлежних органа : полицијских, царинских и др. у државама чланицама директно или посредством преко Европске полицијске службе (Еуропола).<sup>17</sup>

---

криминалу од 13. јула 1994. године, Закључци о организованом међународном криминалу од 29. новембра 1993. године, Извештај о прању новца од 20. јуна 1994. године, Извештај о организованом криминалу у Европској унији од 10. марта 1995. године.

<sup>14</sup> Б. Кривокапић, *Лексикон међународног права*, Београд, 1998, стр.119-122; Р. Вукадиновић, *Европска економска заједница*, Београд, 1991, стр. 54-67. Иначе, Јединствени европски акт не спомиње изричито сарадњу у области правосуђа и унутрашњих послова, већ се она на посредан начи спомиње само у две декларације које се односе чл. 13-19. Акта и у одредбама које се односе на Суд правде, док члан 100.А Акта управо истиче националну јурисдикцију у овим областима.

<sup>15</sup> У иностраној правној литератури у последње време све чешће се говори о „европском казненом праву” или „европском правосудном казненом простору” чију основу чине међународни извори донети у оквиру и под икриљем Савета Европе и Европске уније (Б. Павишић, *Казнено право Вијећа Европе*, Загреб, 2006. године, стр. 14-15).

<sup>16</sup> Д. Лопандић, *Уговор о Европској унији – Рим, Мастрихт, Амстердам*, Београд, 1999. године, стр. 37-46.

<sup>17</sup> М. Јањевић, *Трећи стуб Европске уније*, Београд, 2003; стр. 219-223; Значајну улогу у борби против корупције, посебно државних функционера имају закључци увојени

Заједничка делатност у оквиру полицијске сарадње према одредби члана 30. (раније К.2) Уговора из Амстердама обухвата: а) оперативну сарадњу надлежних државних органа (полицијских и других специјализованих органа репресије) у области спречавања и откривања кривичних дела и истраживања у тој области, б) сакупљање, чување, обраду и анализу релевантних информација, в) сарадњу и заједничке иницијативе у погледу обуке, размене официра за везу, детаשמана, коришћење опреме и криминалистичких истраживања, г) заједничку процену специфичних истражних техника које се односе на откривање озбиљних облика организованог криминала.<sup>18</sup> Нешто пре тога, детаљније одређење основа правосудне сарадње држава чланица Европске уније у кривичним стварима је учињено усвајањем Конвенције о формирању Европске полиције (конвенција Еуропол) на основу члана К.3. Уговора о Европској унији ( 95/Ц/316/01) од 26. јула 1995. године.<sup>19</sup> У члану 2. ове Конвенције је наведено да Еуропол има за циљ да побољша у оквиру сарадње између држава чланица, ефикасност надлежних служби држава чланица и њихову сарадњу на превенцији и борби против тероризма, илегалне трговине опојним дрогама и других облика организованог међународног криминала, у случајевима када постоје конкретне индикације о постојању неке криминалне организације или структуре на подручју две или више држава чланица.<sup>20</sup> При томе је истакнуто да у надлежност Еуропола спадају, између осталих, и следећа тешка кривична дела : 1) прање новца које потиче од разних криминалних радњи и 2) разна кривична дела у вези са тим (која су наведена у Анексу 1.) међу којима се посебно истиче корупција. У области наведених кривичних дела, Еуропол нарочито обавља следеће задатке (сходно члану 3. Конвенције): а) олакшава размену информација између држава чланица, б) прикупља, сортира и анализира информације и податке, в) преко својих националних јединица обавештава надлежне службе држава чланица о информацијама које се на њих односе и обавештава их о утврђеним веза-

---

на 19. европској конференцији министара правосуђа која је одржана на Малти јуна 1994. године када је усвојен предлог Мултидисциплинарне радне групе за утврђивање система мера у оквиру Програма међународне борбе против корупције. У мају исте године су државе чланице ОЕЦД на конференцији у Паризу усвојиле Препоруке у вези са корупцијом у међународним трговинским трансакцијама (М. Јањевић, Трећи стуб Европске уније, оп.цит. стр. 103); М. Santiago, *Europol and Police Cooperation in Europe*, Lampeter, 2000.

<sup>18</sup> Т. С. Hartley, *Темељи права Европске заједнице*, Ријека, 2004, стр.124-137.

<sup>19</sup> Љ. Стајић, *Основи безбедности*, Београд, 2003, стр.97-102.

<sup>20</sup> В.Б.Деган, Б. Павишић, *Међународно казнено право*, Ријека, 2005, стр.373-376.

ма између кривичних дела, г) олакшава истраге у државама чланицама достављајући им све чињенице битне за одређени кривични случај и д) користи прикупљене и меморисане податке.<sup>21</sup>

Даљи корак у правцу интензивирања улоге Европске уније у спречавању и сузбијању тешких облика међународних кривичних дела представљају напори управљени на доношење јединственог кривичног кодекса под називом : “*Corpus iuris*”.<sup>22</sup> То је нацрт кодификације материјалног, процесног и извршног кривичног права Европске уније који је урадила комисија угледних правних теоретичара под водством М. Делмас Мартија 1996. године, а који је ревидиран у Фиренци 1999. године.<sup>23</sup> Ради се, заправо, о правном пројекту који чини 35 чланова који су распоређени у два дела : а) први део (чл. 1-17.) који уређује основна, суштинска материјалноправна питања и б) други део (чл.18-35) који уређује кривични поступак, организацију правосуђа и извршење кривичних санкција. Овај је акт примарно усмерен на заштиту финансијских интереса Европске уније, али је његова важност знатно шири јер поставља обресе будућег европског кривичног права или систем наднационалних кривичноправних норми. Полазна основа “*Corpus iuris*” је пројекат Европског правног простора који се изражава кроз: а) асимилацију, б) сарадњу и в) хармонизацију европских система кривичноправне заштите, а који има за циљ уређење праведније, једноставније и делотворније кривичноправне репресије у области заштите финансијских средстава Европске уније.<sup>24</sup> И коначно, специфичан допринос развоју кривичног права Европске уније представљају: 1) Уговор о Европском Уставу тзв. Римски Устав из 2004. године (чланак III – 275-277) и 2) Хашки програм из 2005. године који садржи Десет приоритета за следећих пет година у смислу „Партнерства за европску обнову у подручју слободе, безбедности и правде” који посебну пажњу и активности органа Европске уније препоручују у подручју откривања, спречавања и сузбијања следећих кривичних дела : 1) фалсификовање заједничке валуте Евра, 2) преваре у вези са кредитним картицама и чековима, 3) прање новца, 4) трговина људима, 5) рачунар-

---

<sup>21</sup> Д. Лопандић, М. Јањевић, *Споразум из Шенгена – за Европу без граница*, оп. cit., 118-122; М. Јањевић, *Трећи стуб Европске уније*, оп. cit., стр. 312-313

<sup>22</sup> Б. Павишић, *Казнено право Вијећа Европе*, оп. cit. стр.24-26

<sup>23</sup> М. Delmas Marty, *Procedure penale d Europa*, Padova, 2001. pp. 134-147; М. Delmas Marty, “The Contribution of Comparative Law to a Pluralist Conception of International Criminal Law”, *Journal of International Criminal Justice*, No. 1/2003. pp. 13-25.

<sup>24</sup> А. Cadoppi, “Towards a European Criminal Code”, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 1996, pp. 2-17.

ске саботаже и напади рачунарским вирусима, б) корупција у приватном сектору и 7) загађење мора.<sup>25</sup>

На 21. конференцији европских министара правде која је одржана 1997. године у Прагу констатовано је да је „корупција један од саставних пратећих феномена организованог криминала. Организовани криминал путем корупције настоји да добије потребне информације, да минимизира ризик откривања од стране полиције и да оствари одлучујући утицај у друштву.<sup>26</sup> Организовани криминал има на располагању знатна финансијска средства што корупцији даје неконтролисану димензију”. У оквиру Европске економске заједнице (данас Европске уније) још 17. септембра 1984. године усвојен је низ правила под називом : “Council Regulation” која су такође имала за циљ организовање борбе против различитих облика корупције у међународним привредним односима и пословању у оквиру држава у саставу ове економске и политичке интеграције. Европски савет је на конференцији у Ла Валети 1994. године организовао Мултидисциплинарну групу (Council of Europe a Fight against Corruption and Organised Crime ), са задатком да утврди правила и поступање у борби против корупције и организованог криминала на европском тлу. ОЕЦД је 27. маја 1994. године усвојио и акт под називом : „О спречавању мита<sup>27</sup> у оквиру међународних трговинских трансакција”. Овим су се актом, у ствари, хтеле подстаћи државе чланице ове међународне организације да предузму свеобухватне и ефикасне мере у борби с нарастим облицима корупције. Такође је препоручено међународним финансијским институцијама да не улажу или да избегавају у пословним активностима улагање у земље у којима је висок степен корупције. На бази ових препорука Енглеска банка за обнову и развој недуго затим уводи строга правила поступка и строгу контролу улагања средстава путем зајмова и инвестиција у земље за ко-

<sup>25</sup> Ђурђић, Д.Јовашевић, *Кривично право, Посебни део*, Београд, 2006, 348-349; В.Ђ. Деган, Б. Павишић, *Међународно казнено право*, op.cit., стр.373-376; “Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, The Hague Programme – Ten priorities for the next five years”, *Security and Justice*, COM (2005) 184 Final – Non published in the Official Journal; Видети: Б. Павишић, *Казнено право Вијећа Еуропе*, Ibid., стр. 25-27; V.C. Wingaert, *Criminal Procedure Systems in the European Community*, London, 1993; V.C. Wingaert, G.C. Stessens, *International criminal law : a collection of international and european instruments*, Hague, 1996; J. Pradel, G. Corstens, *Droit penal europeen*, Paris, 2002.

<sup>26</sup> В. Гилмор, *Прљави новац*, Београд, 2007, стр. 18

<sup>27</sup> В.Ђурђић, Д.Јовашевић, *Кривично право, Посебни део*, Београд, 2006, стр. 312-314.



је постоји сумња да су корумпиране.<sup>28</sup> Коначно је ОЕЦД усвојио и „Међународну конвенцију о борби против мита страним државним службеницима и међународним пословним трансакцијама” 21. новембра 1997. године.<sup>29</sup>

## ПОЈАМ КОРУПЦИЈЕ У МЕЂУНАРОДНОМ ПРАВУ

Конвенција УН против транснационалног организованог криминала из децембра 2000. године, у члану 8. одређује појам и елементе корупције.<sup>30</sup> При томе је корупција дефинисана као форма испољавања или облик кривичног дела у оквиру организованог транснационалног криминала.<sup>31</sup> Према овој дефиницији корупција је кривично дело које је учињено са намером (са умишљајем) у виду предузимања следећих делатности: а) обећање, понуда или давање државном службенику, посредно или непосредно, непримерене користи која је намењена њему лично или неком другом лицу или ентитету, како би тај службеник деловао или се уздржао од деловања у обављању својих службених дужности (давање мита) и б) тражење или прихватање од стране државног службеника посредно или непосредно, непримерене користи која је дата њему лично или другом лицу или ентитету, како би тај службеник деловао или се уздржао од деловања у обављању својих службених дужности (примање мита).<sup>32</sup> На сличан начин појам, елементе и карактеристике корупције као међународног кривичног дела одређује и Конвенција Европске уније у вези аката корупције који имплицирају службенике европских заједница или држава чланица Уније из 1997. године.<sup>33</sup>

---

<sup>28</sup> М. Павловић, Корупција у земљама у окружењу и Европска унија, Зборник радова, Казнено законодавство – прогресивна или регресивна решења, Београд, 2005. године, стр.223-234

<sup>29</sup> М. Вујин, Значај међународне сарадње у борби против корупције, Зборник радова, Привредни криминал и корупција, Београд, 2001. године, стр.217-224

<sup>30</sup> „Службени лист СРЈ – Међународни уговори”, број 6/2001; Б. Павишић, *Казнено право Вијећа Европе*, оп.сит., стр. 259-261.

<sup>31</sup> Више : Д. Деренчиновић, Коментар Конвенције УН против корупције, Загреб, 2005. године

<sup>32</sup> В. Ђурђић, Д. Јовашевић, *Кривично право, Посебни део*, Београд, 2006, стр.289-291; В. Ђ. Деган, Б. Павишић, *Међународно казнено право*, Ријека, 2005, стр.202-208; Група аутора, *Кривично законодавство Републике Србије*, Београд, 2006, стр.1014-1019.

<sup>33</sup> Н. Ascensio, Е. Decaux, А. Pellet, *Droit international penal*, Paris, 2000. pp. 603-609.

Други значајан међународни правни акт, додуше регионалног карактера јесте Кривичноправна конвенција о корупцији коју је усвојио Савет Европе 1999. године.<sup>34</sup> И ова конвенција предвиђа обавезу за државе потписнице да у свом националном кривичном законодавству предвиде одређена кривична дела корупције, прописујући систем кривичне одговорности за њихове учиниоце односно врсте и мере казни.<sup>35</sup> То су следећа кривична дела корупције:

- а) члан 2. – активно подмићивање домаћих државних службеника - дело које је учињено намерно у виду обећања, нуђења или давања од стране било ког лица, директно или индиректно, незаслужене користи било ком државном службенику за њега или друго лице како би извршило или би се уздржало од вршења својих функција,
- б) члан 3. – пасивно помићивање домаћих државних службеника – дело које је учињено намерно у виду захтевања или прихватања од стране било ког државног службеника, директно или индиректно незаслужене користи за њега или неко друго лице или прихватање понуде или обећања такве користи како би извршило или би се уздржало од вршења својих функција,
- в) члан 4. – подмићивање чланова домаћих јавних скупштина (које врше законодавну или административну власт),
- г) члан 5. – подмићивање страних државних службеника,
- д) члан 6. – подмићивање чланова страних јавних скупштина,
- ђ) члан 7. – активно подмићивање у приватном сектору – дело које је учињено намерно током обављања пословне активности у виду обећања, нуђења или давања, директно или индиректно, сваке незаслужене користи сваком лицу које руководи или које у било ком својству ради за ентитете приватног сектора, намењене њему лично или неком другом лицу како би деловало или се уздржало од деловања, а при томе кршило своје дужности,
- е) члан 8. – пасивно подмићивање у приватном сектору - дело које је учињено намерно током обављања пословне активности у виду тражења или примања, директно или индиректно од стране било ког лица које руководи или које у било ком својству ради за ентитете приватног сек-

<sup>34</sup> Службени лист СРЈ – Међународни уговори број 2/2002 и 18/2005

<sup>35</sup> В. Ђ. Деган, Б. Павишић, *Међународно казнено право*, op.cit., стр. 304-306; Д. Деренчиновић, *Казненоправни садржаји у супростављању корупцији*, Загреб, 2000. године, стр. 56-73.

тора, било какве незаслужене користи или обећања које је намењено њему лично или неком другом лицу или прихватање понуде или обећање такве користи како би деловало или се уздржало од деловања, а при томе кршило своје дужности,

- ж) члан 9. – подмићивање службеника међународних организација (службеника или другог лица које је запослено по основу уговора у било којој јавној међународној или наднационалној организацији или организу),
- з) члан 10. – подмићивање чланова међународних парламентарних скупштина међународних и наднационалних организација,
- и) члан 11. – подмићивање судија и службеника међународних судова,
- ј) док је у члану 12. предвиђена посебна инкриминација под називом: „Трговина утицајем” на следећи начин – дело које је учињено намерно у виду обећања, давања или нуђења, директно или индиректно, сваке незаслужене користи било коме ко тврди или потврди да може да изврши нерегуларан утицај на доношење одлуке над било којим лицем као што су: домаћи или страни државни службеници, чланови домаћих или страних јавних скупштина, у приватном сектору, службеници међународних организација, чланови међународних парламентарних скупштина и судије и службеници међународних судова без обзира да ли је незаслужена корист намењена том лицу или неком другом лицу, само ако је тражење, примање или прихватање понуде или обећања такве користи у вези са тим утицајем без обзира да ли је такав утицај извршен или не, и без обзира да ли се претпостављеним утицајем постиже меравани резултат.<sup>36</sup>

Године 2003. Савет Европе је усвојио и Додатни протокол уз Кривичноправну конвенцију о корупцији којим је прецизирао одредбе о мерама, средствима и поступцима у случају кривичног прогона, спречавања и сузбијања кривичних дела корупције.<sup>37</sup> Свакако да даљи квалитативни помак у међународноправном регулисању основа за јединствену, организовану, систематску и координирану активност држава и њихових надлежних органа у спречавању, сузбијању и супростављању корупцији уопште и појединим њеним облицима и видовима испољавања представља прихватање у националним законодавствима одредаба Грађанскоправне

---

<sup>36</sup> Б. Павишић, *Казнено право Вијећа Европе*, op.cit., стр. 370-375; Група аутора, *Кривично законодавство Републике Србије*, Београд, 2006, стр.1106-1110.

<sup>37</sup> Више: Д. Деренчиновић, *Коментар Конвенције УН против корупције*, Загреб, 2005.

конвенције против корупције коју је Савет Европе усвојио још 4. новембра 1999. године (а која је ступила на снагу новембра 2003. године).<sup>38</sup> Ова конвенција захтева од држава потписница да установе ефективна правна средства и механизме за лица која су претрпела штету насталу делима корупције, те да им омогуће заштиту и остварење права и интереса, па чак укључујући и могућност накнаде штете и компензације.<sup>39</sup>

## ЗАВРШНА РАЗМАТРАЊА

За протеклих пет деценија, Европска унија, као регионална економска, политичка и безбедносна организација је прошла кроз више фаза свога развоја почев од Шенгенског споразума (1985.) и Шенгенске конвенције (1990.) те Уговора из Мастрихта (1992.) и коначно Конвенције Еуропол (1995.) и Уговора из Амстердама (1997.) који су представљали квалитативни помак у њеној организацији, надлежностима и деловању у борби против различитих облика криминалитета, а посебно против корупције као најизразитијег облика савремених форми транснационалног организованог криминалитета. Као једно од важних поља деловања – тзв. „трећи стуб” Европске уније се огледа у њеној активности на изградњи и унапређењу „простора слободе, безбедности и правде”. У оквиру ове области, посебно је значајна активност Европске уније, њених појединих органа, „група” и самих држава чланица у предузимању превентивних мера у циљу спречавања и сузбијања посебно опасних противправних понашања појединаца и група која су одређена као тешка међународна кривична дела као што је, између осталих, и корупција. На тај начин је постављена солидна правна и институционална основа већег броја савремених држава које су се ујединиле у настојању да се спрече и сузбију најопаснији видови и облици организованог транснационалног криминалитета имовинског карактера као великог безбедносног проблема који не познаје границе између држава, па и између континената. Криминалитет посебно онај организованог карактера данас широко премашује границе појединих држава и постаје интернационални безбедносни проблем широких размера са тенденцијом даљег продирања у све поре друштва. Тако, савремено друштво, како у националним, тако и у међународним размерама карактерише једна изузетно опасна појавна форма испољавања транснационалног

<sup>38</sup> Д. Цотић, „Међународне препоруке и национална искуства за борбу против корупције”, У Зборнику радова, *Привредни криминал и корупција*, Београд, 2001, стр. 315-317.

<sup>39</sup> Kaufman- Siegebann, “Privatization and Corruption in Transition economies”, *Journal of International affairs*, 1997.

организованог криминалитета. То је корупција (кроз непосредно или посредно примање и давање мита у виду поклона, предмета или друге имовинске користи). Тако корупција представља предмет проучавања правне, политиколошке, међународне, безбедносне и друштвене теорије, али и правне праксе и криминалне политике. Све то треба да води јединственој и целовитој активности свих друштвених субјеката на свим нивоима, укључујући и међународну заједницу, а не само поједине државе, како би се корупција смањила, искоренила, спречила односно сузбила или ако то није могуће онда бар минимизирала у свом појавном испољавању и проузроковању штетних последица на данашњем нивоу развоја.